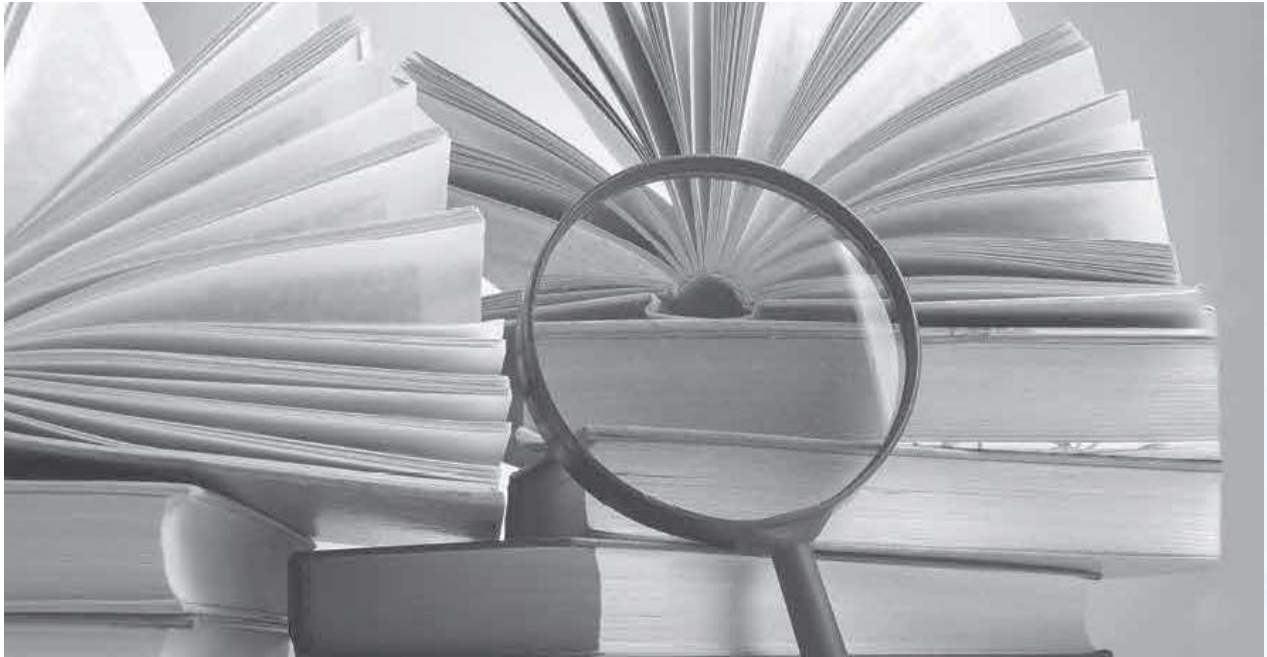

استناد به مواد ۱۲۶ و ۱۲۹ قانون ارتش؛ تشت در آراء هیئت‌های انضباطی و دیوان عدالت اداری

عبدالکریم کارمزدی، کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی، وکیل دادگستری و مدرس دانشگاه

چکیده

ماده ۲ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی بیان داشته است: «برای رسیدگی به تخلفات انضباطی کارکنان شاغل در نیروهای مسلح که برای آنان پیشنهاد تنبیهات انضباطی، محرومیت از ترفیع، تنزیل درجه یا رتبه یا عناوین مشابه، معافیت یا اخراج از خدمت می‌شود و همچنین رسیدگی به شکایات کارکنان در امور خدمتی، هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی کارکنان نیروهای مسلح مطابق این قانون تشکیل می‌گردد...». همچنین در ماده یک دستورالعمل اجرایی قانون موصوف، هدف از تدوین و تصویب قانون مزبور و دستورالعمل اجرایی آن را «ایجاد وحدت رویه در شیوه رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح» عنوان داشته است، لذا حسب مفهوم مخالف ماده ۲ قانون مزبور، هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی، نایستی برخلاف این قانون، تشکیل گردند و مطابق ماده یک دستورالعمل اجرایی قانون موصوف، هرگونه رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح، بر اساس ضوابط و مقررات دیگر، نقض غرض بوده و موجه نمی‌باشد.

با عنایت به مراتب فوق، به نظر می‌رسد که در برخی از آراء صادره از شعب بدوی و تجدیدنظر هیئت‌های انضباطی ارتش همچنین بعضی از دادنامه‌های اصداری از شعب بدوی و تجدیدنظر دیوان عدالت، سهواً مفاد قوانین و مقررات مربوط، مورد امعان نظر لازم و مداقه کافی قرار نمی‌گیرد و از این رهگذر، حقوق فردی و خانوادگی پایوران، تضییع می‌گردد. در این نوشتار که به صورت تحلیلی و توصیفی و با روش کتابخانه‌ای می‌باشد، برخی از آراء هیئت‌های انضباطی رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان ارتش و همچنین تعدادی از آراء شعب دیوان عدالت اداری که مبتنی بر مواد ۱۲۶ و ۱۲۹ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران صادره گردیده و رویه واحدی وجود ندارد؛ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

واژگان کلیدی: هیئت‌های انضباطی، تخلف انضباطی، تنبیه انضباطی، معافیت از خدمت، بازخریدی، بازنشستگی، اخراج از خدمت

درآمد

اساس قضاوت، انصاف و عدالت است و باری تعالی می‌فرماید: «اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى» (سوره مائده آیه ۸)؛ «عدالت کنید که عدالت به پرهیزگاری نزدیک‌تر است»؛ همچنین امیرالمؤمنین امام علی علیه‌السلام می‌فرماید: «جَعَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ الْعَدْلَ قِيَامًا لِلْأَنَامِ وَ تَنْزِيهَا مِنَ الْمَظَالِمِ وَالْأَثَامِ وَ تَسْنِيَةً لِلْإِسْلَامِ» (غررالحکم، ۱۴۲۹: ۴۷۸۹)؛ «خداوند پاک، عدالت را بر پا دارنده مردمان، مایه دوری از حق‌کشی‌ها و گناهان و وسیله آسانی و گشایش برای اسلام قرار داده است». یکی از ابزارهای اجرای عدالت در قوه قضاییه و آراء محاکم، اجرای قوانین و مقررات می‌باشد، به ویژه آنکه با تخطی از ضوابط و نقض قوانین، حق تضییع گردد و شخصیت حقیقی و حقوقی افراد در معرض آسیب و خدشه جدی قرار گیرد، لذا اقتضاء دارد که اعضاء محترم هیئت‌های انضباطی و قضات مکرم، در این خصوص، عنایت بیشتری معمول فرمایند.

در موضوع رسیدگی به شکایات و تخلفات انضباطی پایوران نیروهای مسلح، قبل از تصویب قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح (مصوب تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۴) و دستورالعمل اجرایی آن (مصوب ۱۳۹۶/۰۶/۱۵) ستاد کل نیروهای مسلح از لحاظ قوانین و مقررات، تشکیلات و پراکندگی بسیاری وجود داشت و در جامعه نیروهای مسلح، گاهی نسبت به ارتکاب تخلف انضباطی مشابه، آراء متفاوتی صادر می‌شد؛ لذا مقررات قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح و دستورالعمل اجرایی آن تا حدود زیادی در راستای تحقق اهداف تعیین

شده مبنی بر «ایجاد وحدت رویه در شیوه رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح» وضع شده است و به این گوناگونی در رسیدگی‌ها و اصدار آراء مختلف در موضوعات یکسان، پایان داده شد، لکن هنوز آرای صادر می‌شود که در آنها مَر قوانین و مقررات جدید، مدنظر قرار نمی‌گیرد و موجبات تضییع حقوق پایوران، مهیا می‌گردد، لذا در این نوشتار، در صدد آن هستیم که با بررسی دقیق برخی از آراء صادره از هیئت‌های انضباطی رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح و شعب بدوی و تجدیدنظر دیوان عدالت اداری و ارائه ایرادات و اشکالات این‌گونه آراء، به نحوی به اعضاء محترم هیئت‌های انضباطی نیروهای مسلح و قضات گرامی دیوان عدالت اداری، معاضدت نموده تا تمهیدات لازم به منظور ایجاد بستر مناسبی برای صدور آراء قانونی و صحیح، فراهم شود. به منظور اختصار در نگارش، به جای عبارت «هیئت‌های انضباطی رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح» از عبارت «هیئت‌های انضباطی» و به جای عبارت «قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح» از عبارت «قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی» و به جای عبارت «آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح» از عبارت «آیین‌نامه انضباطی» و به جای عبارت «دیوان عدالت اداری» از عبارت «دیوان عدالت» بهره خواهیم گرفت.

۱- بررسی برخی از آراء صادره از هیئت‌های انضباطی ارتش و شعب دیوان عدالت مبتنی بر ماده ۱۲۶ قانون ارتش

بدواً یکی از آراء هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش و شعب دیوان عدالت که مبتنی بر ماده ۱۲۶ قانون

ارتش صادر شده مطرح، متعاقباً توضیح مختصری ارائه می‌گردد.

آقای «ج» پایور نیروی ... ارتش جمهوری اسلامی ایران، به دلیل ارتکاب فرار از خدمت کمتر از ۶ ماه و تخلفات متعدد و استعمال مواد مخدر، حسب گردشکار مورخ ۱۴۰۰/۰۷/۲۵ توسط فرمانده محترم ذی‌ربط، برای مشارالیه با داشتن بیش از ۱۷ سال سنوات خدمت، تقاضای رهایی از خدمت شد. طی جلساتی در تاریخ‌های ۱۴۰۰/۱۱/۲۱ و ۱۴۰۰/۱۱/۲۰ هیئت بدوی نیروی ... ارتش، به استناد ماده ۱۲۶ قانون ارتش، رأی به بازخریدی از خدمت وی صادر نمود؛ متعاقباً در مورخ ۱۴۰۱/۰۲/۱۸ توسط هیئت تجدیدنظر رسیدگی انضباطی ارتش، رأی بدوی تأیید گردید. صرف‌نظر از نحوه رسیدگی و صدور آراء از هیئت بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش، مشارالیه نسبت به رأی هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش، اعتراض نمود. پرونده امر به شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت، ارجاع که پس از جری تشریفات اداری، منجر به اصدار رأی از شعبه موصوف به شماره دادنامه ۱۴۰۱۳۱۳۹۰۰۰۱۸۸۱۳۳۶ مورخ ۱۴۰۱/۰۸/۱۴ مبنی بر حکم به رد شکایت شاکی (تأیید رأی هیئت تجدیدنظر رسیدگی انضباطی ارتش) گردیده است. متعاقباً تقاضای تجدیدنظر از رأی صادره شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت، به عمل آمد. پرونده به شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت ارجاع شد؛ در نهایت، قضات محترم شعبه مذکور، ضمن رد تجدیدنظر خواهی، با صدور دادنامه شماره ۱۴۰۲۳۱۳۹۰۰۰۳۹۰۷۷۹ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۲۰، دادنامه تجدیدنظر خواسته را تأیید نمودند.

به لحاظ اینکه فرآیند رسیدگی توسط هیئت‌های انضباطی ارتش و شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت، واجد اشکالات شکلی

و ماهوی بوده و ملاً رأی صادره از مرجع مذکور نیز توسط شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت تأیید گردیده است، لذا به تبع آن، رأی اصداری از شعبه موصوف نیز مخدوش می‌باشد. در ذیل، اشکالات مربوط به آرای صادره از هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش و ایرادات دادنامه‌های اصداری از شعب ۳۱ بدوی و ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت تبیین می‌گردد.

۱-۱- اشکالات آرای بدوی و تجدیدنظر صادره از هیئت‌های انضباطی ارتش

با توجه به اینکه، هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش، در این خصوص صرفاً مستند به ماده ۱۲۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران، رأی به اخراج از خدمت آقای «ج» داده‌اند، لذا ابتدا ماده مذکور، مطرح و سپس مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد.

ماده ۱۲۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳۶۷/۷/۷ اشعار می‌دارد: «پرسنلی که تا ۴ سال پس از حداقل مدت توقف در درجه یا رتبه صلاحیت نیل به ترفیع را به دست نیاورند و همچنین پرسنلی که فاقد توانایی لازم برای انجام وظایف متناسب با درجه یا رتبه و تخصص مربوط باشند و نیز پرسنلی که ادامه خدمت آنها به مصلحت ارتش، وزارت دفاع و سازمان وابسته به آنها نبوده و در حد اخراج نباشند؛ با تشخیص هیئت‌های رسیدگی موضوع ماده ۱۰۴ این قانون از خدمت معاف گردیده و با درج در فرمان همگانی با آنان به ترتیب زیر رفتار می‌شود:

چنانچه حداقل ۲۰ سال سابقه خدمت داشته باشند؛ در ردیف بازنشستگان منظور خواهند شد و در غیر این صورت سوابق خدمتی آنان بر اساس مقررات این قانون باز خرید می‌گردد».

نظر به اینکه هیئت بدوی انضباطی ارتش در مورخ ۱۴۰۰/۱۱/۱۴ به استناد ماده ۱۲۶ قانون ارتش، رأی به بازخریدی از خدمت آقای «ج» صادر نموده و هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش نیز در تاریخ ۱۴۰۱/۲/۱۸ در زمان حاکمیت قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی (مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۴) به تخلف انضباطی وی رسیدگی و رأی صادر نموده است، لذا بایستی مستند به مقررات مندرج در قانون موصوف، در خصوص معافیت از خدمت پابور متخلف (اعم از بازنشستگی یا بازخریدی) رسیدگی و رأی صادر می‌گردید و استناد به هر قانون دیگر از جمله ماده ۱۲۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران در این خصوص (معافیت از خدمت) سالبه به انتفاء موضوع بوده و فاقد وجهت قانونی و منزلت حقوقی می‌باشد؛ زیرا تبصره ۲ ماده ۳ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی اشعار می‌دارد:

«معافیت از خدمت در مواد این قانون، قطع رابطه خدمتی کارکنان با نیروهای مسلح است. کارکنانی که حداقل پانزده سال تمام سابقه خدمت دارند؛ بازنشسته و کارکنانی که کمتر از پانزده سال تمام سابقه خدمت دارند؛ باز خرید می‌شوند» و با عنایت به اینکه یادشده بیش از ۱۷ سال سنوات خدمت داشته، لذا هیئت‌های رسیدگی انضباطی ارتش موظف بوده، رأی به بازنشستگی مشارالیه صادر نمایند، لکن چنین ننموده و قانون مزبور، مراعات نشده و برخلاف نص قانون، رأی صادر نموده‌اند.

۱-۲- اشکالات رأی صادره از شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت

آقای «ج» در راستای اعتراض به رأی هیئت تجدیدنظر رسیدگی انضباطی ارتش، در برگ دادخواست و لایحه ارائه شده به شعب ۳۱ بدوی دیوان عدالت (همچنین به شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان

عدالت) مواردی را مطرح و تبیین نمود که از آن جمله، می‌توان به مورد زیر اشاره نمود:

یادشده ادعا نمود که وقت رسیدگی هیئت بدوی انضباطی ارتش، به ایشان ابلاغ نشد و بدون حضور وی، جلسه رسیدگی، تشکیل گردید و بر این امر، شدیداً اصرار داشت، لکن این مهم، از سوی قضات رسیدگی کننده به پرونده، چندان مورد توجه قرار نگرفت که در صورت اثبات صحت ادعای شاکی، به دلیل عدم رعایت مقررات شکلی که از قواعد آمره می‌باشد؛ رأی صادره از هیئت بدوی انضباطی ارتش، باطل بوده و به تبع آن، رأی اصداری از هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش نیز باطل خواهد بود و در نهایت آراء شعب بدوی و تجدیدنظر دیوان عدالت، مخدوش و نامعتبر می‌باشد!

مع‌الوصف، پرونده به منظور رسیدگی به شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت، ارجاع که پس از جری تشریفات دادرسی، منجر به صدور رأی به شرح ذیل شد (پس از بیان متن رأی مزبور، ایرادات مطرح خواهد شد).

شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت، چنین رأی داده است: «با توجه به اینکه بر اساس ماده ۲ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح مصوب ۱۳۹۵/۲/۲۴ صدور حکم اخراج و یا معافیت از خدمت در صلاحیت هیئت‌های رسیدگی به تخلفات انضباطی است و هیئت تجدیدنظر رسیدگی به تخلفات انضباطی با استفاده از اختیارات قانونی رأی به معافیت از خدمت شاکی صادر کرده است و رأی مزبور بر مبنای دلایل و مدارک قابل قبول از جمله مثبت شدن تست اعتیاد و محکومیت کیفری به اتهام استعمال مواد مخدر صادر شده

فیه دلیل، مدرک یا مستندی که حاکی از نقض قوانین و مقررات و یا مخالفت با آنها باشد ارائه نگردیده است و مستفاد از قاعده فقهی البینه علی المدعی در خصوص اعتراض تجدیدنظر خواه نسبت به دادنامه مارالبیان صادره از شعبه ۳۱ دیوان عدالت اداری ... و اینکه شاکی دلیل و مدرک و مستند متقنی دال بر صحت ادعا و اعتراض خویش به تخلف طرف شکایت از قوانین و مقررات ارائه ننموده است و تخلف طرف شکایت از قوانین و مقررات از ناحیه طرف شکایت در روند بررسی و اتخاذ تصمیم مورد اعتراض شاکی برای هیئت شعبه نیز در بررسی‌های به عمل آمده، احراز نگردیده ... ضمن رد تجدیدنظر خواهی به عمل آمده، دادنامه تجدیدنظر خواسته را تأیید و اعلام می‌نماید. رأی صادره قطعی است».

آیا مستندی محکم‌تر از نقض قوانین و مقررات (نقض تبصره ۲ ماده ۳ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی) توسط هیئت‌های انضباطی ارتش و شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت، باید ارائه گردد؟ نظر به اینکه، در رأی شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت، به صراحت آمده است: «... و التفات به اینکه هیئت رسیدگی به تخلفات کارکنان نیروهای مسلح بر اساس گزارش‌های متقن و ارائه ادله لازم توسط مراجع نظارتی رسیدگی و مبادرت به صدور رأی می‌نماید و اعضای هیئت‌های مزبور در زمره فرماندهان سازمان مربوطه محسوب که با در نظر گرفتن وضعیت تخلفات مستخدم و مصلحت نیروها پس از اقناع وجدانی، تصمیم مقتضی اتخاذ می‌نمایند ... ضمن رد تجدیدنظر خواهی به عمل آمده، دادنامه تجدیدنظر خواسته را تأیید و اعلام می‌نماید. رأی صادره قطعی است».

قانونی آقای «ج» به دلیل داشتن بیش از ۱۷ سال سنوات خدمت، بازنشستگی می‌باشد.

تبصره ۲ ماده ۳ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی اشعار می‌دارد: «معافیت از خدمت در مواد این قانون، قطع رابطه خدمتی کارکنان با نیروهای مسلح است. کارکنانی که حداقل پانزده سال تمام سابقه خدمت دارند؛ بازنشسته و کارکنانی که کمتر از پانزده سال تمام سابقه خدمت دارند؛ بازخرید می‌شوند».

۱-۳- اشکالات رأی صادره از شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت

اولاً، با التفات به استدلال‌ات عنوان شده در خصوص اشکالات مربوط به آرای صادره از هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش مبنی بر نادرست بودن آراء اصداری در خصوص استناد به ماده ۱۲۶ قانون ارتش، لذا ملاً رأی صادره از شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت نیز مبنی بر تأیید آرای صادره از هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش صحیح نبوده و در نهایت به لحاظ درست نبودن رأی اصداری از شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت که مؤید رأی صادره از شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت می‌باشد، لذا به تبع آن، تأیید آرای صادره از هیئت‌های تجدیدنظر انضباطی ارتش به طریق اولی نیز صحیح نیست و فاقد وجهت قانونی و منزلت حقوقی به نظر می‌رسد.

ثانیاً، در رأی شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت، تصریح شده است: «... در مانحن

است و بر اساس بند ۱۱ جدول پیوست آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح، ماده ۱۳۶ قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲ و ماده ۲۳ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح، رسیدگی قضایی مانع رسیدگی به تخلف انضباطی نمی‌باشد و صدور حکم معافیت از خدمت نیز در خصوص کارکنان با سابقه خدمت بیش از ۱۵ سال به بازنشستگی محمول می‌شود و از طرف نامبرده ایراد و اشکال مؤثری که موجبات نقض رأی مورخ ۱۴۰۱/۰۲/۱۸ هیئت انضباطی را فراهم آورد، ارائه نشده است، بنابراین با غیر وارد دانستن شکایت شاکی به استناد ماده ۱۰ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری، حکم به رد آن صادر می‌گردد. این رأی ظرف بیست روز پس از ابلاغ، قابل اعتراض در شعب تجدیدنظر دیوان عدالت اداری است».

به رغم اینکه شعبه محترم ۳۱ بدوی دیوان عدالت، در رأی صادره خویش، مفاد تبصره ۲ ماده ۳ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی رسیدگی را عنوان کرده است: «... صدور حکم معافیت از خدمت نیز در خصوص کارکنان با سابقه خدمت بیش از ۱۵ سال به بازنشستگی محمول می‌شود»؛ ولی باعث تعجب است که به مطلبی که خود بدان تصریح نموده، ترتیب اثر نداده و متعاقب طرح این موضوع مهم، رأی هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش را تأیید و حکم به «غیر وارد دانستن شکایت شاکی و رد آن» صادر نموده است! و در تعاقب آن، شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت نیز رأی اصداری از شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت را تأیید کرده است؛ در صورتی که به استناد تبصره ۲ ماده ۳ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی، حق

آیا عباراتی مانند اینکه «هیئت رسیدگی به تخلفات کارکنان نیروهای مسلح بر اساس گزارش‌های متقن و ارائه ادله لازم توسط مراجع نظارتی رسیدگی و مبادرت به صدور رأی می‌نماید» و یا اینکه «اعضای هیئت‌های مزبور در زمره فرماندهان سازمان مربوطه محسوب که با در نظر گرفتن وضعیت تخلفات مستخدم و مصلحت نیروها پس از اقناع وجدانی، تصمیم مقتضی اتخاذ می‌نمایند». می‌تواند آراء اشتباه صادره از هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش را توجیه کند؟ و یا می‌تواند دلیل و حتی اماره و قرینه‌ای دال بر صحت چنین آرای تلقی گردد؟ (البته در آراء متعدد دیگر این شعبه، این عبارات یا مشابه آنها، وجود دارد) اگر چنین باشد؛ پس فلسفه وضع و تصویب شق ۲ بند «ب» ماده ۱۰ و تبصره ۲ ماده ۱۶ قانون دیوان عدالت، مبنی بر اعتراض به آرای قطعی صادره از هیئت رسیدگی به تخلفات کارکنان نیروهای مسلح اعم از بدوی و تجدیدنظر، امری عبث و بیهوده می‌باشد؟! در حالی که اعضاء محترم هیئت‌های رسیدگی به تخلفات انضباطی ارتش به لحاظ انسان بودن، در خصوص اتخاذ تصمیمات اداری و اصدار آراء انضباطی، به رغم عنایت و دقت لازم، معصوم نبوده و مصون از خطا نمی‌باشند، کما اینکه بسیاری از آراء قطعی صادره از هیئت‌های انضباطی نیروهای مسلح توسط شعب بدوی یا تجدیدنظر دیوان عدالت، نقض می‌گردند.

۲- بررسی برخی از آراء صادره از هیئت‌های انضباطی ارتش و شعب دیوان عدالت مبتنی بر ماده ۱۲۹ قانون ارتش

بدواً یکی از آراء هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش و شعب دیوان عدالت که مبتنی بر ماده ۱۲۹ قانون

ارتش صادر شده مطرح، متعاقباً توضیح مختصری ارائه می‌گردد.

آقای «ر» به عنوان یکی از پایوران ارتش، به لحاظ مشکلات عدیده خدمتی و معیشتی و سرپرستی خانواده شخصی و پدری، آن گونه که باید و شاید، نتوانست خدمت شایسته‌ای ارائه دهد و به ناچار، مدتی مرتکب بزه فرار از خدمت گردید؛ به نحوی که به دلیل فرار از خدمت به مدت ۴ ماه و ۴ روز طی رأی صادره از شعبه ... دادگاه نظامی دو تهران به دوازده میلیون ریال جریمه نقدی (تعلیق به مدت یک سال) محکوم گردید. مضافاً مرتکب تخلفات انضباطی متعددی از جمله نهست (غیبت) نیز شد که تنبیهات انضباطی نسبت به مشارالیه اعمال گردید، لکن به دلیل شدت و کثرت معضلات خانوادگی، امکان ادامه خدمت مطلوب از وی سلب شده بود؛ در نهایت فرماندهی محترم نیروی ... ارتش، حسب ضوابط و مقررات مربوط، برای ایشان (به لحاظ داشتن سنوات خدمت بیش از ۲۴ سال) پیشنهاد معافیت از خدمت به هیئت بدوی انضباطی می‌دهد، لکن هیئت بدوی انضباطی مربوط، طی رأی صادره در مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۰۱ اعلام نموده است: «... ادامه خدمت ایشان به مصلحت آجا نبوده، لذا به استناد ماده ۲ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۴ و بند «ب» ماده ۵ همان قانون ناظر به بند «ن» ماده ۱۰۳ و ماده ۱۲۹ قانون آجا به دلیل اینکه «ادامه خدمت ایشان به مصلح آجا نبوده» رأی به اخراج از خدمت وی داده و اعتراض مشارالیه در هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش نیز رد و رأی مزبور در مورخ ۱۳۹۹/۰۵/۰۵ تأیید گردید».

نظر به اینکه هیئت بدوی رسیدگی انضباطی نیروی ... ارتش در مورخ

۱۳۹۹/۰۲/۰۱ و هیئت تجدیدنظر ارتش نیز در تاریخ ۱۳۹۹/۰۵/۰۵ یعنی در زمان حاکمیت قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی (مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۴) به تخلفات انضباطی آقای «ر» رسیدگی و رأی صادر نموده‌اند، لذا بایستی مستند به مقررات مندرج در قانون موصوف، رسیدگی و رأی صادر می‌نمودند و به رغم استناد به ماده ۲ و بند «ب» ماده ۵ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی در آراء هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش لکن صرفاً مستند به ماده ۱۲۹ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران، رأی به اخراج از خدمت آقای «ر» داده شد.

در تعاقب اقدامات مذکور، یاد شده نسبت به رأی صادره از هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش، اعتراض نمود؛ پرونده امر به شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت ارجاع و پس از رسیدگی، منجر به صدور دادنامه شماره ۲۷۹۵ مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۱۹ به نفع مشارالیه گردید و شکایت، وارد تشخیص داده شد و رأی هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش، نقض گردید، لکن یگان خدمتی مشارالیه از رأی موصوف، تقاضای تجدیدنظر نمود. پرونده مربوط به شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت ارجاع که پس از جری تشریفات اداری، در نهایت طی دادنامه شماره ۱۵۳۸۱۵۳۸۰۰۰۲۶۱۳۹۰۰۰۳۱۴۰۰۳ مورخ ۱۴۰۰/۰۲/۰۵ ضمن وارد دانستن تجدیدنظرخواهی و نقض رأی تجدیدنظر خواسته (اصداری از شعبه ۳۱ دیوان عدالت) حکم به رد شکایت شاکی صادر شد و در نتیجه رأی هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش، تأیید گردید.

با عنایت به اینکه فرآیند رسیدگی توسط هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش، واجد اشکالات شکلی و ماهوی بوده و ملاً آرای صادره از

تعیین شده است که با تدقیق در جدول موصوف، تخلف انضباطی تحت عنوان «تعدد یا تکرار تخلف انضباطی» یا «به مصلحت نبودن ادامه خدمت پایوران» یا «فرار از خدمت کمتر از ۶ ماه» که تنبیه انضباطی آن اخراج از خدمت باشد؛ وجود ندارد.

لازم به ذکر است؛ تنها ارتکاب برخی از تخلفات انضباطی، می‌توانند موجب اخراج از خدمت کارکنان نیروهای مسلح گردند که عبارت‌اند از: مفاد مندرج در بندهای ۷، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶ و ۱۷ جدول شماره ۴ آیین‌نامه انضباطی مذکور (جدول نوع تخلفات و حداکثر تنبیهات در زمان جنگ و صلح) به شرح ذیل:

۱- بند ۷: عدم احساس مسئولیت و بی‌تفاوتی در خدمت، عدم رعایت قوانین و مقررات، آیین‌نامه‌ها، بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌ها و سایر دستورات بند.

۲- بند ۸: سستی و سهل‌انگاری در انجام وظیفه و اجرای دستورات در زمینه‌های عملیاتی، اداری، تدارکاتی.

۳- بند ۱۱: پخش شایعات در جهت تخریب روحیه پرسنل خودی.

۴- بند ۱۲: سستی و سهل‌انگاری در امور نگهبانی، پاسداری، دیده‌بانی، دیده‌وری در مناطق رزمی، غیر رزمی و حیاتی کشور.

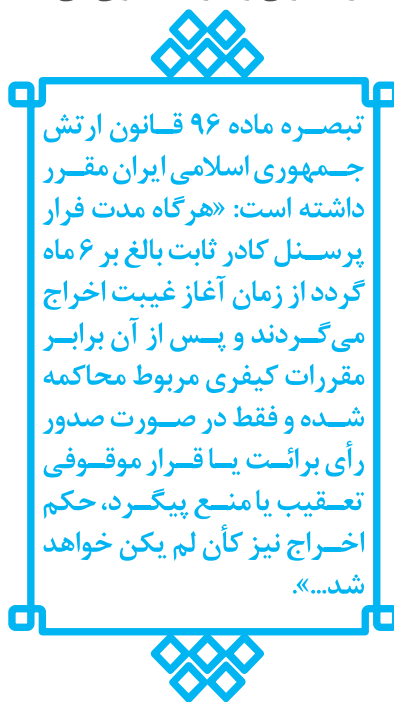
۵- بند ۱۳: قصور و تقصیر در حفظ و نگهداری جنگ‌افزار، تجهیزات، مهمات و هرگونه اموال و اسناد نظامی و دولتی.

۶- بند ۱۴: ارتکاب اعمال و رفتار برخلاف شئون نظامی و خلاف شرع بین.

۷- بند ۱۵: قصور و تقصیر و سهل‌انگاری در به‌کارگیری توان و امکانات دفاعی جهت انجام مأموریت در مقابل دشمن.

۸- بند ۱۶: قصور و تقصیر در جلوگیری از فرار و از هم پاشیدگی پرسنل جمعی و همچنین جمع‌آوری پرسنل پراکنده به هنگام رزم.

ثانیاً، با عطف توجه به اصل قانونی بودن جرم و مجازات و مستفاد از آن، مبنی بر اصل قانونی یا آیین‌نامه‌ای بودن تخلف و تنبیه انضباطی، هر رأی و حکمی که منطبق بر قوانین و مقررات نباشد؛ فاقد اعتبار حقوقی و منزلت قانونی می‌باشد.

مبتنی بر این اصل و قاعده:

۱- قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۷/۰۷/۰۷ و آیین‌نامه انضباطی مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۰۲ فرماندهی معظم کل قوا می‌باشد، لذا با تصویب آیین‌نامه انضباطی توسط فرماندهی معظم کل قوا، کلیه مقررات معارض مندرج در قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران، نسخ ضمنی گردید؛ مضافاً در ماده ۱۱۶ آیین‌نامه انضباطی مزبور، تخلفات انضباطی و در ماده ۱۱۷ آن نیز تنبیهات انضباطی احصاء شده است و در جدول شماره ۴ آیین‌نامه انضباطی مذکور (جدول نوع تخلفات و حداکثر تنبیهات در زمان جنگ و صلح) ضمن برشمردن اقسام تخلفات انضباطی، تنبیه انضباطی مابه‌ازاء هر تخلف انضباطی نیز

هیئت‌های مذکور نیز توسط شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت تأیید گردیده است، لذا به تبع آن، رأی اصداری از شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت نیز مخدوش می‌باشد. ابتدا اشکالات مربوط به آرای صادره از هیئت‌های انضباطی ارتش بیان، سپس اشکالات دادنامه شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت، مطرح می‌گردد.

۱-۲- اشکالات آرای صادره از هیئت‌های انضباطی ارتش

با توجه به اینکه، هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش، در این خصوص صرفاً مستند به ماده ۱۲۹ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران، رأی به اخراج از خدمت آقای «ر» داده‌اند، لذا ابتدا ماده مذکور، مطرح و سپس مورد نقد و بررسی قرار می‌گیرد.

ماده ۱۲۹ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران ۱۳۶۷/۰۷/۰۷ اشعار می‌دارد: «پرسنل در موارد زیر با حکم دادگاه صالح و یا رأی هیئت‌های رسیدگی موضوع ماده ۱۰۴ این قانون اخراج می‌گردند:

الف- از دست دادن صلاحیت ادامه خدمت.

ب- ارتکاب تخلفات انضباطی موجب اخراج از خدمت».

اولاً، در ماده ۱۰۳ قانون ارتش، صرفاً انواع تنبیهات انضباطی پایوران احصاء شده؛ اما در همین قانون، انواع تخلفات انضباطی پایوران، مشخص نشده است، لذا جهت تعیین نوع تخلفات انضباطی بایستی به آیین‌نامه انضباطی (مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۰۲ فرماندهی معظم کل قوا) و ... مراجعه شود. در ماده ۱۱۶ و جدول شماره ۴ آیین‌نامه انضباطی مذکور، تخلفات انضباطی تعیین و تنبیه انضباطی مابه‌ازاء هر تخلف انضباطی نیز مشخص شده است.

۹- بند ۱۷: قصور و تقصیر و سهل انگاری در حفظ مواضع و مناطق استحقاقی در مقابل دشمن و اشرار و قاچاقچیان و سارقین مسلح و عوامل ضد انقلاب.

با تدقیق در موارد نه گانه مذکور در جدول موصوف، در هیچ کدام از آنها، تخلف انضباطی تحت عنوان «تعدد یا تکرار تخلف انضباطی» یا «به مصلحت نبودن ادامه خدمت پایوران» که تنبیه انضباطی آن اخراج از خدمت باشد؛ وجود ندارد (کارمزدی، ۱۴۰۱: ۱۸۰-۱۵۹).

ثالثاً، به استناد ماده ۳۷ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی، کلیه قوانین و مقررات مغایر با مفاد مواد این قانون، یا نسخ صریح یا نسخ ضمنی شده‌اند؛ از آن جمله، ماده ۱۲۹ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران، حسب صراحت تبصره ۲ ماده ۳ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی، نسخ ضمنی شده است؛ چراکه ماده ۱۲۹ قانون ارتش، تصریح نموده است:

«پرسنل در موارد زیر با حکم دادگاه صالح و یا رأی هیئت‌های رسیدگی موضوع ماده ۱۰۴ این قانون اخراج می‌گردند:
الف- از دست دادن صلاحیت ادامه خدمت.
ب- ارتکاب تخلفات انضباطی موجب اخراج از خدمت».

در حالی که با تصویب قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی، رسیدگی توسط «هیئت‌های رسیدگی موضوع ماده ۱۰۴ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران» سالبه به انتفاء موضوع می‌باشد؛ زیرا پس از تصویب قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی، هرگونه رسیدگی به تخلفات انضباطی پایوران، الزاماً می‌بایستی وفق ضوابط و مقررات قانون مزبور و دستورالعمل اجرایی آن به عمل آید. به سخن دیگر، هرگونه رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح،

بدیهی است که آراء بعدی اصرداری مبتنی بر تأیید آن نیز فاقد اعتبار قانونی و ارزش قضایی است؛ زیرا در هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی آجا برخلاف ماده ۳۷ دستورالعمل اجرایی قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی، مبادرت به اتخاذ تصمیم شده است و به ماده منسوخ (ماده ۱۲۹ قانون ارتش) استناد شده است.

خامساً، ماده ۳۷ دستورالعمل اجرایی قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی، اشعار می‌دارد: «رأی هیئت نباید شدیدتر از پیشنهاد تنبیه باشد...» در حالی که پیشنهاد فرماندهی نیروی... چنین بوده است: «وضعیت خدمتی مشارالیه با پیشنهاد معافیت از خدمت به هیئت بدوی انضباطی ارجاع گردد»، لذا رأی هیئت بدوی انضباطی نیروی... ارتش، مبنی بر اخراج از خدمت آقای «ر» و متعاقباً تأیید آن توسط هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش و ملاً تأیید رأی هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش توسط شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت، برخلاف صراحت ماده ۳۷ دستورالعمل اجرایی قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی، می‌باشد.

۲-۲- اشکالات شکلی و ماهوی رأی صادره از شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت

اولاً، با التفات به استدلال‌ات عنوان شده در خصوص اشکالات مربوط به آرای صادره از هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش مبنی بر نادرست بودن آراء اصرداری، لذا ملاً رأی صادره از شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت که مؤید رأی هیئت‌های تجدیدنظر انضباطی ارتش می‌باشد؛ به طریق اولی نیز صحیح نبوده و فاقد وجاهت قانونی و منزلت حقوقی به نظر می‌رسد.

بر اساس ضوابط و مقررات دیگر، نقض غرض بوده و موجه نمی‌باشد؛ مضافاً اینکه در خصوص اخراج آقای «ر» دادگاه صالح، حکمی صادر ننموده است و در رابطه با رأی هیئت بدوی انضباطی مبنی بر اخراج نیز بایستی موجبات قانونی اخراج از خدمت ایجاد شده باشد؛ در حالی که در آیین‌نامه انضباطی و قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی و دستورالعمل اجرایی آن، ماده یا تبصره‌ای وجود ندارد که «به مصلحت نبودن ادامه خدمت» یا «تکرار تخلف» را موجب اخراج از خدمت اعلام نموده باشد.

رابعاً، نظر به اینکه در رأی مورخ ۱۳۹۹/۰۲/۰۱ هیئت بدوی انضباطی... در خصوص علت اخراج آقای «ر» چنین اعلام شده است: «... تخلفات وی محرز بوده و ادامه خدمت ایشان به مصلحت آجا نبوده...» معطوف به توضیحات مطروحه در بند بالا به لحاظ اینکه در مادتين ۱۱۶ و ۱۱۷ آیین‌نامه انضباطی، همچنین در جدول شماره ۴ آیین‌نامه انضباطی مذکور (جدول نوع تخلفات و حداکثر تنبیهات در زمان جنگ و صلح) تخلف انضباطی تحت عنوان «به مصلحت نبودن ادامه خدمت پایوران» وجود ندارد که تنبیه انضباطی آن اخراج از خدمت باشد، لذا الزاماً می‌بایستی وفق مقررات مندرج در ماده ۱۲۶ قانون ارتش عمل می‌نمود و بر همین مبنا و منطبق به همین ماده قانونی و به دلیل سنوات خدمتی قریب ۲۵ سال آقای «ر»، فرماندهی محترم نیروی... به درستی چنین پیشنهاد داده بود: «وضعیت خدمتی مشارالیه با پیشنهاد معافیت از خدمت به هیئت بدوی انضباطی ارجاع گردد». لذا از این حیث نیز رأی هیئت بدوی انضباطی نیروی... ارتش، مبنی بر اخراج از خدمت مشارالیه، خلاف قانون می‌باشد؛

نیروهای مسلح» می‌باشد؛ به سخن دیگر، هرگونه رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح، بر اساس ضوابط و مقررات دیگر، نقض غرض بوده و موجه نمی‌باشد.

۲-۲-۲- تبصره ماده ۹۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران

در دادنامه شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت، دلیل اصلی نقض دادنامه شعبه ۳۱ بدوی دیوان عدالت و تأیید رأی هیئت تجدیدنظر رسیدگی انضباطی ارتش، استناد به تبصره ماده ۹۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران، ذکر شده است. در حالی که تبصره ماده ۹۶ قانون ارتش، تصریح دارد: «هرگاه مدت فرار پرسنل کادر ثابت بالغ بر ۶ ماه گردد از زمان آغاز غیبت اخراج می‌گردند...» در صورتی که آقای «ر» نه تنها اصلاً مرتکب فرار از خدمت بیش از ۶ ماه نشده بلکه مدت فرار از خدمت وی مدت ۴ ماه و ۴ روز بوده است که مجازات آن را نیز متحمل شده است، همچنین یگان خدمتی وی نیز مدعی چنین بزه‌ای نشده است. بدیهی است هر رأی و حکمی، نه تنها بایستی منطبق بر قوانین و مقررات صادر شود؛ بلکه بایستی میان جرم و مجازات یا تخلف و تنبیه انضباطی، تناسب برقرار باشد، چنانکه حسب رأی صادره از شعبه ۳۱ دیوان عدالت، به رغم احراز تخلف انضباطی یادشده، اما به لحاظ عدم تناسب تنبیه انضباطی مقرر (اخراج از خدمت) با تخلف ارتكابی، حکم به ورود شکایت شاکي و نقض رأی صادره از هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش، داده است؛ لکن شعبه ۲۴ دیوان عدالت، ضمن وارد دانستن تجدیدنظرخواهی و نقض رأی تجدیدنظر خواسته (اصداری از شعبه ۳۱ دیوان) حکم به رد شکایت شاکي صادر نمود و در نتیجه رأی هیئت تجدیدنظر انضباطی ارتش را تأیید نمود.

نقض رأی تجدیدنظر خواسته، حکم به رد شکایت شاکي صادر می‌نماید...». رأی موصوف، مبتنی بر دو ماده قانونی صادر شده است (ماده ۲ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی و تبصره ماده ۹۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران) لذا همان دو مورد، مستدل و مستند توضیح داده خواهند شد تا اشکالات وارد بر دادنامه مختلف فیه، محرز گردد.

۲-۲-۱- ماده ۲ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی

نظر به اینکه قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی در تاریخ ۱۳۹۵/۱۲/۲۴ تصویب گردیده که پس از لازم الاجراء شدن آن، بر نحوه رسیدگی به تخلفات انضباطی پایوران نیروهای مسلح، حاکمیت داشته است، لذا استناد به سایر قوانین و مقررات مغایر، فاقد اعتبار و وجهت قانونی می‌باشد؛ زیرا در ماده ۲ قانون مذکور، تصریح شده است: «برای رسیدگی به تخلفات انضباطی کارکنان شاغل در نیروهای مسلح که برای آنان پیشنهاد تنبیهات انضباطی، محرومیت از ترفیع، تنزیل درجه یا رتبه یا عناوین مشابه، معافیت یا اخراج از خدمت می‌شود و همچنین رسیدگی به شکایات کارکنان در امور خدمتی، هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی کارکنان نیروهای مسلح، مطابق این قانون تشکیل می‌گردد». حسب مفهوم مخالف ماده مزبور، هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی کارکنان نیروهای مسلح، بایستی برخلاف این قانون، تشکیل گردند. همچنین مطابق ماده یک دستورالعمل اجرایی قانون موصوف، (مصوب مورخ ۱۳۹۶/۶/۱۵ ستاد کل قوا) هدف از تدوین و تصویب قانون مزبور و دستورالعمل اجرایی آن «ایجاد وحدت رویه در شیوه رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان

ثانیاً، صرف‌نظر از موارد پیش گفته، مهم‌تر آنکه، در رأی شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت، تصریح شده است: «مطابق ماده ۲ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۴ مقرر داشته که: «برای رسیدگی به تخلفات انضباطی کارکنان شاغل در نیروهای مسلح که برای آنان پیشنهاد تنبیهات انضباطی، محرومیت از ترفیع، تنزیل درجه یا رتبه یا عناوین مشابه، معافیت یا اخراج از خدمت می‌شود و همچنین رسیدگی به شکایات کارکنان در امور خدمتی، هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی کارکنان نیروهای مسلح، مطابق این قانون تشکیل می‌گردد. تبصره - منظور از تخلفات انضباطی کارکنان، تخلفات انضباطی مذکور در آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح و قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۰۴ و قانون آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی مصوب ۱۳۹۳/۰۷/۰۸ و قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۰۹ و قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۸۵/۰۹/۲۵ و مقررات مربوط می‌باشد؛ و با توجه به تبصره ماده ۹۶ قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران که مقرر داشته است: «هرگاه مدت فرار پرسنل کادر ثابت بالغ بر ۶ ماه گردد از زمان آغاز غیبت اخراج می‌گردند و پس از آن برابر مقررات کیفری مربوط محاکمه شده و فقط در صورت صدور رأی براءت یا قرار موقوفی تعقیب یا منع پیگرد، حکم اخراج نیز کأن لم یکن خواهد شد...»، لذا هیئت مذکور مجازات تعیین شده را برابر قانون مقرر داشته است؛ بنابراین با وارد دانستن تجدیدنظرخواهی مستنداً به ... ضمن

البته اقدام شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت را شاید بتوان ناشی از سهو و بی توجهی تلقی نمود که از این رهگذر، متأسفانه موجب تضییع حقوق آقای «ر» شده است؛ امید است با دقت و التفات اعضا محترم هیئت‌های انضباطی نیروهای مسلح و قضات معزز، از تضییع حقوق پایوران، پیشگیری گردد.

کوتاه سخن اینکه، رسیدگی به تخلف

انضباطی پایوران، مستلزم رعایت مقررات شکلی می‌باشد که از قواعد آمره است؛ مانند صدور رأی مستدل و مستند به قوانین و مقررات حاکم، لکن در پرونده یاد شده، نه تنها در هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش برخلاف قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی و دستورالعمل اجرایی آن، مبادرت به اتخاذ تصمیم شده است و به مواد منسوخ در قانون ارتش، استناد

شده است بلکه شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت نیز بدون مذاقه لازم و مبتنی بر سهو، مدت ۴ ماه فرار از خدمت را ۶ ماه تلقی و بر آن اساس، رأی صادر نموده است، لذا به لحاظ عدم رعایت مقررات و خلاف قانون بودن آراء اصداری از هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی ارتش و شعبه ۲۴ تجدیدنظر دیوان عدالت، آراء موصوف فاقد اعتبار قانونی به نظر می‌رسد.

برآمد

با عنایت به مطالب تقدیمی، رسیدگی به تخلف انضباطی پایوران، مستلزم رعایت مقررات شکلی می‌باشد که از قواعد آمره است؛ مانند صدور رأی مستدل و مستند به قوانین و مقررات حاکم، لذا با تصویب قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی، کلیه قوانین مغایر با مفاد مواد این قانون، یا نسخ صریح شده یا نسخ ضمنی؛ از جمله مادتين ۱۲۶ و ۱۲۹ قانون ارتش جمهوری اسلامی، نسخ ضمنی شده‌اند، زیرا ماده ۲ قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی، بیان داشته است: «برای رسیدگی به تخلفات انضباطی کارکنان شاغل در نیروهای مسلح که برای آنان پیشنهاد تنبیهات انضباطی، محرومیت از ترفیع، تنزیل درجه یا رتبه یا عناوین مشابه، معافیت یا اخراج از خدمت می‌شود و همچنین رسیدگی به شکایات کارکنان در امور خدمتی، هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر انضباطی کارکنان نیروهای مسلح مطابق این قانون تشکیل می‌گردد...». حسب منطوق ماده مذکور، هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر نیروهای مسلح، صرفاً می‌بایستی وفق قانون موصوف، رسیدگی نموده و رأی صادر نمایند، چراکه مستند به ماده یک دستورالعمل اجرایی قانون موصوف (مصوب ۱۳۹۶/۶/۱۵ ستاد کل نیروهای مسلح) هدف از تدوین و تصویب قانون مورد نظر و دستورالعمل اجرایی آن «ایجاد وحدت رویه در شیوه رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح» عنوان شده است؛ به سخن دیگر، هرگونه رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح، بر اساس سایر ضوابط و مقررات، نقض غرض بوده و غیرقانونی می‌باشد، لذا مطابق مفهوم مخالف مواد مزبور، رسیدگی و اصدار رأی توسط هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر نیروهای مسلح، برخلاف قانون مورد نظر، معتبر نبوده و محکوم به ابطال می‌باشد.

با التفات به عرایض مذکور، به نظر می‌رسد که در برخی از آراء صادره از شعب بدوی و تجدیدنظر هیئت‌های انضباطی همچنین بعضی از دادنامه‌های اصداری از شعب بدوی و تجدیدنظر دیوان عدالت، سهواً مفاد قوانین و مقررات مربوط، مورد امعان نظر لازم و مذاقه کافی قرار نمی‌گیرد، لذا پیشنهاد می‌شود که اعضا محترم هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر نیروهای مسلح به ویژه قضات گرامی سازمان قضایی نیروهای مسلح که عضو این هیئت‌ها می‌باشند؛ همچنین قضات ارجمند شعب بدوی و تجدیدنظر دیوان عدالت که امر مهم اعتراض به آراء قطعی اصداری از هیئت‌های انضباطی را مورد رسیدگی قرار می‌دهند و مبادرت به اتخاذ تصمیم و صدور رأی می‌نمایند؛ شایسته است که به قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی و دستورالعمل اجرایی آن، توجه و اهتمام بیشتری معمول فرمایند و منطبق بر آن، اتخاذ تصمیم نموده و رأی صادر کنند تا کمتر شاهد تضییع حقوق فردی و خانوادگی پایوران، از این رهگذر باشیم.

فهرست منابع

- ۱- قرآن کریم
- ۲- الامدی، عبدالواحد، غرر الحكم و درر الکلم، تحقیق السید مهدی الرجائی، قم، مؤسسه دار الکتاب الاسلامی، ۱۴۲۹ق
- ۳- قانون ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۶/۷/۷
- ۴- قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۲۴
- ۵- قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۸۵/۳/۹ با اصلاحات بعدی
- ۶- آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب فرماندهی معظم کل قوا مورخ ۱۳۶۹/۱۰/۰۲
- ۷- دستورالعمل اجرایی قانون تشکیل هیئت‌های انضباطی رسیدگی به شکایات و تخلفات کارکنان نیروهای مسلح مصوب ۱۳۹۶/۰۶/۱۵ ستاد کل نیروهای مسلح
- ۸- کارمزدی، عبدالکریم، «آیین دادرسی هیئت‌های رسیدگی به تخلفات انضباطی پایوران نیروهای مسلح و موجبات قانونی اخراج از خدمت»، تهران، بوطیقا، ۱۳۸۹
- ۹- کارمزدی، عبدالکریم، «آشنایی با تشکیلات، صلاحیت و شیوه رسیدگی هیئت‌های انضباطی نیروهای مسلح و نحوه اعتراض به آراء صادره»، تهران، عصر نوین، ۱۴۰۱